

Svetovečerni biseri.

Črtica. — Spisal Venceslav Belè.

Svetovečerna noč, velik dar milosti in ljubezni božje! Neskončnega bogastva polna, milijoni biserov, resničnih in dragocenih, ves njen kras; vsa njena blaženost in sreča — pokoj in mir božji, ki ga prinaša s seboj! Ni je noči v vsem božjem letu, ni ga dneva v vsej neskončni večnosti, ki bi rodil toliko sreče, ki bi prinesel toliko neizmernega bogastva.

Trdovratni in zakrknjeni grešniki ne postanejo nikoli deležni te sreče, tega bogastva; — samo blagim, nedolžnim srcem, samo spokorjenim dušam je namenjeno vse to. Samo njim se poraja na svet leto za letom svetovečerna noč v vsej svoji prelesti.

Vstane iz mraka in napolni srce in prevzame dušo in raste v jasno noč, z zvezdami posejano; polno je srce in vsa duša je polna svetovečerne noči; — in prikipi v oči in zasije v njih; zableščijo se biseri, resnični in dragoceni, v svetovečerni noči porojeni. — Nobena noč v vsem božjem letu ne rodi toliko neizmernega bogastva. Samo blaga in nedolžna srca, samo spokorjene duše so ga deležne.

* * *

Zbudili so nas, oblekli skrbno in toplo, in stopili smo v drugo sobo. — V kotu jaslice: lesen hlev, pastirji in ovčice iz papirja in lesa. Zraven božično drevo, male, drobne svečke so gorele po njem; pozlačeni in posrebreni orehi, oranže in cukreni angelčki so viseli po vejah.

Zmeglilo se nam je prvi hip pred očmi; kakor bi zrl skozi odprta vrata v raj, tako se nam je zazdelo. Skozi solze, v trenutku porojene iz radosti in veselja, so nam oživali pred očmi pastirji in angeli, oživali Kralji, Marija in Jožef, resničen in živ je ležal pred nami v jaslicah sam novorojeni Bog. Zažarela je zvezda nad hlevom, napol razpalim in podrtim, a tako krasnim; po peščenih stezah so se sprehajale ovčice, pasle so se po travniku in po visokem hribu, z mahom obraslim, ki se je vzpenjal za hlevom. Orehi na drevesu — suho, čisto zlato in srebro; po vejah, ki so letali angeli med njimi, so rasle oranže.

Kakor bi zrl v raj, je bilo v hlevu: Jezušček, Marija, Jožef, trije Kralji in vse polno angelov in pastirjev v morju svetlobe, ki je lila z drevesa.

Vse tako krasno in lepo, svetlo v duši, toplo in prijetno v srcu.

In zrla sta oče in mati tri angelčke pred jaslicami, sklenjenih ročic in smehljajočih lic, v očeh solze radosti in sreče, nehoté in nevedé porojene iz preobile blaženosti . . . Zažarelo je tudi njima v očeh, zagoreli so dragoceni biseri, ki jih je svetovečerna noč tako bogata — nepričakovano obdaruje človeka z njimi.

* * *

Prelesten čar je polnil stolnico, ki se je kopala v morju svetlobe. Celi gozdi sveč so goreli po oltarjih; oči je slepila prejasna svetloba električnih žarnic; počasi se je moral človek privaditi, ko je vstopil iz temne noči, iz mračno razsvetljenih ulic.

Natlačenopolna je bila cerkev. Ljudje vseh stanov, vsake starosti, obeh spolov; revež tik bogatina, plemenitaš tik preprostega delavca, uradnik tik kmeta, vojak tik dijaka, gospa tik beračice, sključeni starček med mladino, vnuk ob strani babice — iz mesta in okolice, od vseh strani so prihiteli, da vidijo bajni sijaj polnočnice.

Na evangeljski strani oltarja sedi na visokem prestolu pod svilenim baldahinom metropolit. Vse polno duhovščine okoli njega — vsi sami prelati in dostojanstveniki, stolni vikarji, nadškofova kapelana, cela procesija bogoslovcev, dva lakaja v temni livreji, srebrnoobrobljeni in s srebrnimi gumbi našiti; kratke hlače, dolge, bele nogavice.

Prevzvišenega oblačijo; lakaja mu obuvata bele, svilene nogavice, črevlje iz bele svile, vse čez prešite s čistim zlatom.

Pred njim kleči kapelan, ki drži na glavi knjigo, tik njega bogoslovec s svečo v težkem svečniku z dolgim ročajem iz srebra, bogato pozlačenim.

Ob oltarju stoji ceremoniar, v roki srebrnookovano palico; čez oltar so razgrnjena škofovsko oblačila; bogoslovci pristopajo drug za drugim in hite do prestola, poklekajo pred prevzvišenim v znak reverence in izročajo prvemu kapelanu kos za kosom — albo, cingulum, štolo; — kapelan in monsignorja, ki asistirata, oblačijo nadškofa. — Slednjič prinesó palij, na prsih, na ramah in na hrbtu štiri igle, štirje veliki, dragoceni opali. Prelat na desni obesi nadškofu naprsni križec, viseč na bogati verižici, posejan z biseri in diamanti; na štirih koncih se dražestno leskečejo štirje briljanti. Rokavice krasne, prstan pol bogastva.

Iz zakristije prideta dva nova bogoslovca, dolge, svilene vele čez ramena, v roki prvi mitro, drugi pastirsko palico. Velum bel, bel njihov roket in rokavice bele, samo njihova dolga suknja črna.

Prevzvišenemu dajo mitro na glavo. Vstane, in z njim oba prelata, ki sta mu ob strani, in vsi drugi prelatje v koru in vsi vikarji in bogoslovci, ki so

zasedli spodnje klopi. V kotu ob oltarju stojijo vsi drugi, ki so v škofovi službi.

Iz zakristije prihaja po cerkvi cela procesija duhovščine; naprej dva bogoslovca s kadihom, za njima križ, ob vsaki strani akolit z gorečo svečo v velikem, srebrnem svečniku, dva pluvialista v širokih plaščih, subdiakon in diakon, za njima ceremoniar tik pred proštom, proš z mitro, za proštom njegov mitrarij.

Ko pridejo v prezbiterij, pokleknejo pred oltarjem, se globoko poklonijo na levo in na desno; nadškofu prinesejo pastirsko palico; v spremstvu obeh prelatov gre do oltarja.

Maša se je začela. —

Kakor je velik oltar, kroginkrog je obdan z duhovščino, in ves prostoren presbiterij je poln.

Kakor skozi bajno, prozorno tenčico je videti iz cerkve pred oltar, ki je zavit v belkasti dim kadila. Oltar je dragoceno opremljen; velikanski svečniki in vsa oltarna oprava, vse v istem slogu, vse iz srebra. A še bolj dragocena je obleka knezonadškofova in duhovščine, ki asistira; čista, težka svila, pretkana s suhim zlatom, ki se leskeče, da jemlje vid; in prstan nadškofov in njegov naprsni križ in opali, zapičeni v palij, in vse zlate verižice prelatov in vsi talarji iz violičaste svile in pelerine iz hermelinove kože in roketi z visokimi, dragocenimi čipkami . . .

Bogastvo in sijaj, vredna službe božje in praznovanja Gospodovega rojstva.

„Gloria in excelsis Deo!“ zapoje prevzvišeni s čistim, razločnim glasom.

„— et in terra pax hominibus bonae voluntatis!“ zamrmra pred oltarjem in zadoni na koru.

Odmoljen je slavospev novorojenemu Bogu; prevzvišenemu prineso mitro in pastorele. — Počasen je njegov korak, njegova prikazen veličastna; pokoj in blaženost miru božjega na njegovem obrazu, v njegovih očeh pa — solze; dve svetli, jasni solzi. Sredi vsega tega sijaja solze! Dragoceni biseri so to, porojeni iz preobilnega bogastva blaženosti in sreče. Dve svetli, jasni solzi, porojeni iz srca.

V vsem prebogatem blišču ni dragulja, ki bi tako jasno in svetlo žarel, kakor tisti dve solzi. — Za vse bogastvo bi jih ne prodal; iztrgati bi moral srce iz prsi in ga prodati s svojimi solzami! Ni ga biseri tako krasnega, tako dragocenega!

* * *

Za ograjo, ki loči presbiterij od cerkve, stoji stara ženica. Slišala je že toliko o sijaju, s katerim praznujejo v mestu sveto noč; in sina je imela v bogoslovju. Tri ure daleč je priromala popoldne od doma v mesto, obiskala sina in se nekoliko odpo-

čila pri znancih; brž po enajsti uri pa je prišla v stolnico, da bi dobila lep prostor. — Kakor bi se zbudila sredi raja, se ji je zazdelo, ko je nenadoma zažarela vsa cerkev in so začele po oltarjih goreti sveče druga za drugo. — Kakor bi bila v nebesih, ji je žarel obraz, ko je zrla nadškofa in vso duhovščino, ko je videla — sina, ki je prišel pred oltar v velikem, širokem pluvialu iz same svile in zlata.

Orosile so se ji oči, zažarelo je v njih; ko se je sin obrnil pri oltarju, je videl njo in njene solze in skozi tiste solze je zrl materi v globino oči, na dno njene duše.

Ni ga groznejšega na svetu, kakor so solze žalosti v materinih očeh; ko jih človek vidi, bi jih popil, če bi si tudi pil s tem strup in smrt, le da bi jih ne bilo več. — A tudi ni dragocenejšega, kakor je biserna solza, porojena iz radostne sreče in veselja, ko zagori v materinem očesu.

Zrl je mladi klerik svojo staro, revno mater; a ni videl njene bolehtne starosti in njene ubožne revščine, videl je le solzo sreče in radosti v njenem očesu; dražja mu je bila in ljubša nego vse bogastvo in ves sijajni blišč krog njega. — Sédel je, del bired na glavo in se zavil v zlatotkano svilo pluviala.

* * *

Vsak na drugi strani presbiterija, pod klopni zdolej, sta sedela oba štabinista, sredi presbiterija med njima je stal škofov pastoralist, njemu na vsaki strani po en mitrarij, škofov in proštov. — A ko sta štabinista sedla, se je levi toliko zaokrenil na desno in desni na levo, da sta si za hip zrla v obraz in v oči; in levi je pri tem videl desnemu solze v očeh in tudi mater njegovo je bil prej opazil in njene solze; razumel je sina in mater.

„Gratias agimus Tibi propter magnam gloriam Tuam!“¹ je trepetal po cerkvi polnozvočni bariton, on pa ga ni slišal, ničesar ni videl krog sebe, njegov duh je odromal iz presbiterija . . .

Tudi on je imel mater, ki ni imela večje želje v vsem svojem življenju, nego da bi zrla nekoč svojega sina pred oltarjem. — Pa ga ni in ga ne bo nikoli. Tiste dni, preden je oblekel črno haljo, mu je umrla. — Bogve če mu je res umrla. — Stopil je v hišo — pred dobre pol ure je bila še zdrava — pa so mu pokazali skozi vrata v sobo: „Ni je več!“ — Ni stopil v sobo in ni pogledal, če je res, kakor so mu povedali; ni se mu zdelo mogoče, za to tudi ne resnično. — Nikoli je ni več videl, ni mu bilo mogoče prestopiti tistih vrat. — Bogve — morda ni umrla . . . Osleparili so ga za mater, živo so mu jo pokopali . . . Ko se spomni, kako je sedel zraven

¹ Hvalo Ti dajemo zaradi velike Tvoje slave.

v sobi, tih, miren, ne besede, ne solze — se mu nenadoma zbudi v srcu neizmerno gorje . . . Čez leto in več — vse, kar je tisti hip otopelo in umrlo v srcu . . . — Po kolenih bi roma! pol večnosti daleč na njen grob, da bi ji smel še enkrat pogledati v obraz. — Prepozno! Ni ga več časa, ni je več milosti, ki bi mu to dovolila.

Do krvi se je ugrizel v ustnice. Snel je bired in vstal.

„Pax vobis!“¹ je zapel prevzvišeni, in on se je zbudil iz svoje obupne žalosti, kakor bi ga mehka, topia roka pobožala po obrazu.

Bog stebaj in ti z menoj, blagopokojna, predraga! Z nebes zreš nocoj na mé, in z nebes me boš videla pred oltarjem kmalu in za vedno. Le moči mi izprosi, trdne in krepke, da se mi ne izpodtakne, da ne omagam na težavnem potu pod vrhom. Tvoj spomin me privede do vrha, ni ga boljšega vodnika, bolj zanesljivega na tej poti. — Bog s teboj in ti z menoj!

Dva bisera sta zažarela v svili med zlatom na njegovih prsah in za tema še dva. —

* * *

Kapal je biser za biserom iz rosnih oči in žarel v bogatosijajni razsvetljavi svetovečerne noči. Biser za biserom, oči pa so se topile v tihem, blaženem miru.

Sedeli so po klopeh in stali po vsej cerkvi in klečali po vseh kotih; bogato jih je nebo obdarilo, natrosilo jim je biserov v naročje.

Stara gospa, sama in zapuščena, staromodno oblečena, spomin iz davnih dni; — revež, raztrgan in premrazen, siva, razkuštrana brada, dolgi, zanemarjeni lasje, malho pod pazduho; — devetnajstletna deva, zoren, cvetoč obraz; — skrbipolno lice materevdove; — resen, postaren gospod: — različne njihove življenske prilike, čudna njihova usoda, značaj značaju ne podoben — nocoj vsi skupaj zbrani, vsi bogato obdarovani.

* * *

Bogve kje sem jaz nocoj! Morda v stolnici, bogato razsvetljeni, poinonatlačeni, sijajno okrašeni; morda klečim v vaški cerkvi, ozki in nizki; morda sedim kje v mestu v veliki družbi; morda sam s seboj in svojimi mislimi; morda pa doma v toplo zakurjeni sobi, trije skupaj zbrani, četrti, peti sedež prazen; morda meditiram v svoji sobi ali pa romam k polnočnici skozi jasno noč, mrzlo, a krasno: po hribih naokoli sneg, v dolini vse prazno in golo, le po rebrih in po grapastih potih migljajo luči, bližajo se, rastejo — plameni žarnic — hrepenenje romarjev, ki romajo k polnočnici . . .

¹ Mir z vami!

Kjerkoli, kamorkoli — spomini z menoj! Naj bo življenje še tako tiho in mirno — toliko več spominov, tem ljubših in dražjih! V tihem miru svetovečerne noči ne obiščejo človeka nikoli spomini iz burnih dni in viharnega življenja; zbuja se samo, kar je spalo v srcu, ne iz grude in blata porojeno, ampak v duši spočeto.

Trojne solze joče človek: solze žalosti, solze človeka in solze svetovečerne noči.

Trikrat na leto se mi porodijo v srcu: solze žalosti, solze človeka in solze svetovečerne; nobenih bi se ne sramoval ob belem dnevu, četudi jih temne noči le malokdaj vidijo; nič sramotnega v žalosti, nič nesramnega v človeku, nič žalostnega v sveti noči.

Katere so mi ljubše, katere so mi dražje! — Kdor jih pozna, dobro ve.

A najbolj pričakovane so svetovečerne — druge pridejo nepričakovane, brez nestrpnega hrepenenja.

Ni treba, da biseri, v srcu porojeni, privro v oči — ni treba, da jih človek seje v svet, ljudem v zasmeh. Najdragocenejši so v srcu porojeni in v srcu na veke shranjeni.

Ni treba, da romajo ljudje objokanih obrazov skozi dolino solz. Solze v srcu, kroginkrog radost in veselje, ne hrupno in glasno, ampak tiho in resnično.

In v solzah ni treba žalosti same, obupa in grenkosti; tudi radost in veselje je lahko v njih, blažena sreča, sladko hrepenenje. —

Svetovečerina noč, neskončen dar milosti in ljubezni božje, neizmerno je tvoje bogastvo! Le nedolžna srca, le skesane in spokorjene duše ga poznajo — nikoli ga še ni bil deležen trdovraten in zakrknjen grešnik!

Pesem žerjavov.

Zložil dr. L. Lénard.

Mi jadramo, mi jadramo v pekoče južne kraje:
od severa ledenega,
življenja zamorjenega
poslavljamo, poslavljamo se danes prepevaje!

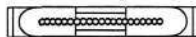
Mi jadramo, mi jadramo čez gore in čez vode:
naprej do juga strastnega,
življenja vseoblastnega,
naprej, naprej, tje do kipečih, bujnih sil prirode!

Mi ne poznamo ozkih mej in ne zemlje postave:
z vetrovi se bojujemo,
z valovi popotujemo,
naš cilj žarú razbeljene brezmejne so puščave!

Mi gremo tje, mi gremo tje, kjer zemlja nima meje:
vse leto neprenehoma
žareče neutehoma
razbeljeno planjavo tam nebeško solnce greje!

Mi gremo tje, mi gremo tje, kjer žolti lev kraljuje:
v objem življenja potnega,
v odsev neba dobrotnega,
kjer vedno novo iz grobov življenje se dviguje!

Mi gremo tje, kjer bujna kri po žilah se pretaka:
oči se ognja bliskajo,
poguma srca vriskajo,
življenje neuteheno z nemirno silo čaka!

V viharni noči.

Zložil Vekoslav Remec.

Krog kočé zasnežene vihra in hruje
kot bič zvižgajoč,
srce brez pokoja prisluškuje
v viharno noč,
kjer v dalji nekaj tak zlobno in tuje
ječi od groze mroč...

Bogve, ali tolpa volkov beži
tuleč čez polja in ravni,
ali to noči je zimske stok,
kot morje črne bolesti globok,
ali v duši boj strasti divja,
ki so planile kvišku iz dolgega sna...

